

УДК 616.053.2:378.147

DOI 10.11603/m.2414-5998.2022.4.13274

А. Д. Беденюк

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1649-7886>

С. О. Нестерук

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1573-4480>

В. В. Твердохліб

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3460-5625>

А. І. Мисак

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0151-7066>

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УРОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

A. D. Bedenyuk, S. O. Nesteruk, V. V. Tverdokhlib, A. I. Mysak

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

FEATURES OF EDUCATION OF FOREIGN STUDENTS OF UROLOGY ACCORDING TO THE CREDIT-MODULAR SYSTEM

Анотація. У статті висвітлено досвід навчання іноземних студентів та проблеми педагогічної діяльності з дисципліни «Урологія» викладачів кафедри хірургії № 1 з урологією та малоінвазивною хірургією в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Актуальною постає проблема вдосконалення особливостей викладання дисципліни «Урологія» іноземним студентам у контексті євроінтеграції освітніх послуг. Важливість зазначеної проблематики пов'язана з упровадженням Болонського процесу в Україні, залученням іноземного досвіду викладання та розширенням спектра освітніх послуг, з активною комп'ютеризацією процесу навчання, а також особливостями застосування інноваційних навчальних методик.

Представлено методіку проведення заняття з дисципліни «Урологія» для іноземних студентів. Розглядаються етапи практичного заняття, основна мета яких – вивчення урологічних захворювань та особливостей діяльності лікаря-уролога. Усі завдання тем розроблені для формування у студентів комунікативної компетенції при вивченні предмета. Для кращого сприйняття і розуміння матеріалу впродовж заняття студентам пропонуються різні види теоретичних та практичних видів робіт із використанням технічних засобів навчання і роздаткових матеріалів для залучення зорової (рисунок, відеофільм, схеми), слухової (пояснення викладача) і механічної пам'яті (письмова робота студентів). Усі матеріали заняття розроблені з метою формування англійської комунікативно-професійної компетентності, якісного засвоєння та активного використання комунікативних фахових конструкцій у професійному спілкуванні.

Ключові слова: освітня система; студенти-іноземці; індивідуальний підхід; самостійна робота; оцінювання знань.

Abstract. The article highlights the experience of teaching foreign students and the pedagogical activity's problems of the discipline "Urology" found by the teachers of the Department of Surgery No. 1 with urology and mini-invasive surgery in the conditions of the credit-module system of education.

The problem of improving the peculiarities of teaching the discipline "Urology" to foreign students in the context of the European integration of educational services is becoming more and more actual. The importance of the mentioned issues is related to implementation of the Bologna process in Ukraine, involvement of international teaching experience, expansion of the range of educational services, active computerization of the learning process, as well as features of the application of innovative educational methods.

The method of teaching classes of the discipline "Urology" for foreign students is presented. The main purpose of practical classes is to study urological diseases and the features of urologist's work. All topic tasks are designed to develop students' communicative competences when studying the subject. For a better perception and understanding of the material during the class, students complete various types of theoretical and practical tasks using technical teaching aids and handouts to use visual (drawings, video films, diagrams), auditory (teacher's explanation) and mechanical memory (students' written work). The aim of materials is to form English-speaking communicative and professional competences, high-quality assimilation and active use of communicative professional constructions in professional communication.

Key words: educational system; foreign students; individual approach; independent work; knowledge assessment.

© А. Д. Беденюк, С. О. Нестерук, В. В. Твердохліб, А. І. Мисак

Вступ. Сучасна система вищої медичної освіти зазнає значних перебудов, які відображають зміни в соціальній, політичній та економічній сферах України [1]. Необхідність розбудови вітчизняної освітньої галузі відповідно до структур освіти розвинених країн світу зумовлена потребами в забезпеченні якості освіти, мобільності студентів, викладачів і наукових співробітників, підвищення їхньої конкурентоспроможності [3]. Маючи певний досвід і досягнення процесу інтеграції в європейський освітній простір, вища школа України насамперед зорієнтована на задоволення освітніх потреб особистості, відтворення інтелектуального потенціалу та забезпечення ринку праці висококваліфікованими медичними працівниками. Згідно з формуванням європейського простору вищої освіти, повинні враховуватися культурні та мовні відмінності, особливості національних освітніх систем тощо. Отже, найважливішим показником якості навчального процесу на міжнародному ринку освітніх послуг є рівень професійної підготовки іноземних студентів, що вимагає вдосконалення методів викладання, покращення змісту та організації навчального процесу, безпеки громадян інших країн [2]. Специфікою професійної освіти іноземних студентів-медиків у ЗВО нашої країни є зіставлення особливостей підготовки вітчизняних та іноземних студентів, що визначає педагогічні напрями формування професійної компетенції, методологічні підходи й освітні технології [4]. Націленість на «діалог культур» та міжкультурний компонент відокремлюється як методологічний принцип, який лежить в основі навчання іноземних студентів в умовах нової для них культури.

Мета дослідження – на підставі проведеного аналізу літературних джерел та власного досвіду оцінити якість сприйняття дисципліни «Урологія» для іноземних студентів і зручність у вивченні представленого матеріалу.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, узагальнення.

Результати дослідження. Провідною метою вивчення урології є формування понять про основні закономірності функціонування та розвиток патологічних станів у сечостатевої системі. Знання, які засвоюють студенти при вивченні цієї дисципліни, мають велике практичне значення, оскільки теоретичний матеріал є базою для складання плану обстежень, лікування та профілактики урологічних захворювань. Слід зауважити, що матеріал

із урології не тільки дає певну систему знань, а й формує світогляд медика, виховує цілеспрямованість у формуванні повноцінних умінь, а також необхідних професійних навичок. Саме тому розуміння комплексу расових та культурних особливостей іноземних студентів дає змогу викладачам підібрати індивідуальний підхід до студентів і тим самим налагодити ефективну співпрацю та розуміння в групі. Усі іноземні студенти навчаються англійською мовою, тому рівень засвоєння нового матеріалу значною мірою залежить від якості довшівської підготовки.

Останнім часом у багатьох медичних ЗВО, у нашому зокрема, студенти мають можливість отримати освіту англійською мовою. Така форма навчання досить перспективна, тому що робить привабливим навчання в Україні для більшої кількості молоді з різних країн світу. Провідна роль та висока відповідальність викладачів кафедри хірургії № 1 з урологією та малоінвазивною хірургією полягають в адаптації іноземних студентів до традиційних академічних вимог. Вона охоплює інтелектуальний, психологічний, етнічний аспекти, а також застосування елементів технології індивідуалізації, особливо в контексті самостійної роботи й особистісно-орієнтованого навчання іноземних студентів. Використовуючи різні методи та форми навчання при вивченні курсу урології, з досвіду роботи визначили, що для якісного навчання студентів-іноземців важливо, щоб практичні заняття мали чітку організаційну структуру, при цьому кожен етап заняття має супроводжуватися постановкою конкретних завдань і напрямів їх розв'язання. Методика проведення практичних занять передбачає систематичне опитування та оцінювання всіх студентів академічної групи. Викладач на початку практичного заняття акцентує увагу студентів на основному змісті й актуальності вивчення теми. Використання тестових завдань на початку практичного заняття дає можливість визначити рівень засвоєння матеріалу, недоліки в знаннях із теми, окреслити комплекс понять, які не засвоєні студентами. Тестовий контроль дає можливість провести перевірку знань одночасно всіх студентів групи і формувати в них потребу підготовки до кожного практичного заняття. Основним недоліком цієї форми роботи є поверхневе вивчення дисципліни, звуження змісту навчального предмета. Тому на заняттях із іноземними студентами по урології викладачі використовують такі педагогічні стратегії,

як: питання – обґрунтована відповідь, доповнення студентами, доповнення викладачем, демонстрація, ситуаційні задачі, виявлення знань лекційного матеріалу. Теоретична частина практичного заняття передбачає усну бесіду викладача зі студентами за питаннями теми, що дає змогу доповнювати і розкривати глибше конкретний матеріал, уточнювати окремі незрозумілі терміни. Пояснення викладача допомагають засвоїти матеріал, що вивчається, сформулювати потребу розуміння термінів. Особливістю викладання є те, що викладачу протягом заняття необхідно зупинитися на роз'ясненні не тільки клінічно значущих тем, а й матеріалу самостійної роботи, що значною мірою зменшує час для вивчення матеріалу і гальмує навчальний процес. Необхідно зазначити, що на цьому етапі завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб детально диференціювати кожну відповідь, а і в тому, щоб залучити до діалогу більшість студентів групи.

Особлива увага при викладанні дисципліни приділяється лекційним заняттям, які за значимістю переважають інші види навчального процесу. Курс лекцій закладає основи наукових знань, підводить теоретичну базу під дисципліну, вказує напрямки майбутньої роботи студентам. Лекція не тільки надає основні знання з дисципліни, але й відіграє велику роль у самостійній роботі студентів. Протягом усього періоду навчання студентів лекція залишається найбільш важливою формою навчання, найефективнішим способом формування знань. Формування мотивації до навчання підпорядковане появі інтересу у студента до дисципліни, що вивчається, та майбутньої професії. Мотивований студент активніше бере участь у навчальному процесі, здатний бачити мету свого навчання, шукає додаткові шляхи досягнення своєї мети. Розвиток урологічної науки зумовлює необхідність наукового пошуку, постійного оновлення навчального матеріалу, а також пошуку нових форм викладання. Результатом такої роботи є впровадження інноваційних технологій навчання. Мультимедійні презентації лекцій покращують сприйняття питань, що розглядаються, створюють більш комфортні умови для аудиторної роботи студентів та лектора. Викладач у мультимедійній лекційній аудиторії отримує потужний інструмент для подачі інформації в різномірній формі. Якість і ступінь засвоєння навчального матеріалу істотно зростають. У ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського іноземні студенти виділені в окремі потоки, на яких лекції читають сертифіко-

вані англomовні викладачі. Це полегшує студентам розуміння матеріалу і дає можливість студентам ознайомитися з новітніми науковими даними.

При організації навчального процесу за кредитно-модульною системою значно зменшується кількість аудиторних годин, акцент робиться на самостійній роботі студента, тому при вивченні дисципліни обов'язково звертаємо увагу на організацію позааудиторної роботи іноземних студентів під керівництвом викладача, адже кредитно-модульна система навчання передбачає зменшення обсягу аудиторної роботи і підвищує значимість самостійної, що дозволяє розкрити індивідуальні здібності студентів. Оскільки студенти-іноземці інтегруються в самостійну роботу гірше, ніж українські студенти, то на викладачів лягає додаткове навантаження з організації позааудиторної самостійної роботи студентів. Спеціально готуються навчально-методичні розробки з кожної теми, що містять пояснення ключових понять, графі логічних структур, алгоритми розв'язання типових задач, пояснення до ситуаційних задач. Комплекс навчально-методичних заходів для забезпечення об'єктивного оцінювання знань студентів-іноземців охоплює вхідний та підсумковий тестовий контроль, розв'язання ситуаційних і типових задач, самостійну роботу та перевірку практичних навичок. Підготовка іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання має певні особливості. Необхідно застосовувати різнобічний підхід до педагогічного процесу з урахуванням особливостей цього контингенту студентів. Для оптимізації навчального процесу необхідно використати сучасні засоби, які допоможуть адаптувати студентів до навчання в Україні, сформулювати в них зацікавленість предметом. Вдале поєднання в організації освіти переваг кредитно-модульної системи і традиційних форм навчання сприяє кращому вивченню урології іноземними студентами. Отже, основним ефективним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу, відповідно до принципів організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи, є самостійна робота. Тому мета оновленої системи вищої медичної освіти полягає у навчанні студента працювати самостійно і в подальшому постійно вдосконалювати професійні знання, вміти застосовувати їх на практиці. У зв'язку зі збільшенням часу на самостійну роботу і зростанням її ролі в процесі здобуття освіти, актуальною є проблема озброєння іноземних студентів навичками та вміннями само-

стійної роботи. Важливість навчання самостійної роботи цього контингенту студентів зумовлена тим, що елементарні вміння та навички самостійної роботи, якими володіють іноземні студенти, не достатні для якісного навчання у сучасному ЗВО. Самостійно, на інтуїтивній основі студенту-іноземцю найчастіше не вдається знайти такі форми організації розумової діяльності, що забезпечили б найефективнішу та найякіснішу самостійну роботу. Тому в іноземних студентів треба планомірно, безперервно та послідовно формувати здатність самим регулювати процес засвоєння нових знань й, у такий спосіб, підвищувати ефективність навчання.

Однією з найважливіших умов успішного переходу на кредитно-модульне навчання є створення типових навчальних і робочих програм, розроблених на модульно-рейтинговій основі. Модульні програми для іноземних студентів мають визначати діяльність студентів відповідно до їх комунікативних потреб через чітко і послідовно задані результати навчання. Ці документи визначають мету і завдання дисципліни, конкретний зміст самостійної роботи з усіх аспектів і видів мовленнєвої діяльності, містять вимоги до знань, навичок та вмінь у рамках окремих модулів, а також форми поточного і підсумкового контролю. Програми мають містити чіткі рекомендації з організації самостійної діяльності студентів, вказувати на те, як необхідно здійснювати самостійну роботу. Комунікативні потреби іноземних студентів мають знайти відображення в підручниках і навчальних посібниках. Проте існуючі матеріали не забезпечують достатній для повноцінної участі в навчальному процесі рівень сформованості навичок і вмінь самостійної роботи. Так, іноземним студентам необхідно самостійно прочитати текст за фахом, визначити його основну ідею, зрозуміти головний зміст тексту, знайти важливу інформацію тощо. При цьому вони зазнають труднощів, оскільки в посібниках не приділяється належної уваги цим видам роботи, не розробляються технології навчання і не пропонуються алгоритми дій. Тому актуальним є створення нової навчально-методичної бази – спеціальних навчальних матеріалів, завдання яких призначені для самостійного виконання студентами (з можливістю самоконтролю). Вирішенню цієї проблеми може сприяти розвиток комп'ютерної техніки і використання новітніх інформаційних технологій, завдяки чому навчально-методична база має значно розширитись і надати великі можливості

для виконання самостійної роботи, поліпшення якості підготовки студентів, створити основу для самонавчання і самоосвіти. Сучасні комп'ютерні програми будь-якого типу дозволяють вирішувати конкретну методичну задачу з урахуванням індивідуальних особливостей. Найактуальнішим є створення електронних підручників, які можна було б використовувати як для самостійної роботи студентів, так і для контролю рівня сформованості вмінь і навичок. Важливим завданням є також визначення видів інформаційного контролю. Перехід на навчання в умовах кредитно-модульної системи актуалізував такий вид контролю, як тести. Вони дозволяють об'єктивно оцінювати рівень знань, навичок і вмінь, а також їх можна рівною мірою використовувати для поточного і підсумкового контролю. У зв'язку з переходом на кредитно-модульну систему навчання широко використовують рейтингове оцінювання знань студентів. Рейтинг, на нашу думку, має значні переваги перед традиційною формою оцінювання, адже він суттєво підвищує якість засвоєних знань за рахунок прозорості і справедливості критеріїв оцінки, сприяє продуктивній самостійній роботі студентів із засвоєння навчального матеріалу, стимулює процес самостійного мислення, заохочує ініціативність і творчий підхід до виконання різних видів робіт. Нова кредитно-модульна система навчання сприяє встановленню партнерських, суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачем і студентом, створенню оптимальних умов для розвитку у студентів здатності до самовизначення, самореалізації, самокерування, самоосвіти. А це потребує співпраці студента і викладача, що вимагає усвідомлення відповідальності не лише викладачем, але й студентом при опануванні тієї чи іншої дисципліни. Такий новий підхід у системі вищої освіти формує зацікавленість і мотивацію у студента під час вивчення дисципліни, поліпшує успішність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виходячи з наведеного аналізу, можемо зробити висновок, що поєднання класичних форм і методів навчання у викладанні урології із сучасними технологіями сприяють кращій мотивації до навчання студентів-іноземців, зростанню його ефективності та підвищенню престижності української медичної освіти для іноземних громадян у цілому.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в пошуках нових форм оптимізації практично-орієнтованого викладання дисципліни «Урологія».

Список літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Біловус Л. І. Пізнавальні властивості педагогічної комунікації / Л. І. Біловус, О. Є. Гомотюк, Н. О. Федчишин // Медична освіта : наук.-практ. журн. / голов. ред. Н. О. Федчишин. – Тернопіль : ТНМУ, 2020. – № 3 (88). – С. 126–130.
3. Бондар В. І. Дидактико-психологічна концепція реалізації освітньо-професійних програм підготовки вчителя / В. І. Бондар // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 66–68.
4. Садова М. А. Духовно-моральні цінності та особливості процесу їх засвоєння особистістю / М. А. Садова // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2010. – № 7 (12). – С. 91–98.

References

1. Aleksjuk, A.M. (2000). *Pedahohika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriiia. Teoriiia [Pedagogy of higher education in Ukraine. History. Theory]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
2. Bilovus, L.I., Homotiuk, O.Ie., & Fedchyshyn, N.O. (2020). Piznavalni vlastyvosti pedahohichnoi komunikatsii [Cognitive features of pedagogical communication]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3(88), 126-130 [in Ukrainian].
3. Bondar, V.I. (2004). Dydaktyko-psykholohichna kontseptsiia realizatsii osvitno-profesiinykh proham pidhotovky vchytelia [Didactic and psychological concept of implementation of educational and professional teacher training programs]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine*, 1, 66-68 [in Ukrainian].
4. Sadova, M.A. (2010). Dukhovno-moralni tsinnosti ta osoblyvosti protsesu yikh zasvoiennia osobystistiu [Spiritual and moral values and features of the process of their assimilation by the individual]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii – Problems of General and Pedagogical Psychology*, 7(12), 91-98 [in Ukrainian].

Отримано 02.12.22
Рекомендовано 12.12.22

Електронна адреса для листування: nesterukso@tdmu.edu.ua